

ВІДГУК

офіційного опонента — кандидата юридичних наук Солонар Анастасії Вікторівни — на дисертацію Нікуліної Антоніни Геннадіївни «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Протягом останніх двох десятиліть Україна перебуває у фазі активних соціально-економічних, політичних та світоглядних трансформацій, спрямованих на формування ефективного державного механізму та якісно нового соціального середовища. Поглиблення процесів глобалізації, загальносвітової та регіональної інтеграції спричиняє підвищення ролі міжнародних стандартів у різних сферах суспільного життя, в тому числі у сфері охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина, боротьби зі злочинністю, забезпечення стабільного правопорядку. Від того, кому доручено на практиці здійснювати рішення держави, хто очолює служби та підрозділи Національної поліції, наскільки високим є рівень професійної майстерності персоналу вирішальною мірою залежить здійснення заходів, які спрямовані на зміцнення правопорядку та законності у країні. Життя постійно підвищує вимоги до правоохоронних органів. Особливо зросли вони на сучасному етапі розвитку суспільства, коли їх завдання стають все більш складними, багатограними та відповідальними.

Реформування системи цих органів – серед найактуальніших проблем нашого суспільства. Завдання полягає у тому, щоб силові, авторитетні структури, у діяльності яких дотепер переважає каральний чинник, перетворити на дійсно правоохоронні органи європейського зразка, які б забезпечували реалізацію наданих їм повноважень, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини. Для досягнення цієї мети слід комплексно реформувати правоохоронну систему нашої держави, що передбачало б не лише оптимізацію функціональної й організаційної структури цих органів, удосконалення правового забезпечення їх діяльності

та втілення у ній новітніх технологій, але й зміну системи управління, позитивне зрушення на державному рівні в економічному, управлінському мисленні, у психології, в застосуванні у системі державного управління зворотних зв'язків, становлення в суспільстві атмосфери довіри. Неабияке значення в даному процесі має приділятися питанням вдосконалення адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, які безпосередньо виконують правоохоронні функції.

В наш час питання адміністративно-правових засад діяльності поліції є предметом значної уваги з боку багатьох вчених, політиків, державних діячів, юристів, політологів, істориків та інших фахівців. Проте, незважаючи на значний науковий, суспільний та практичний інтерес до цієї діяльності, в сучасній українській юридичній науці немає жодного дисертаційного дослідження, в якому був би проаналізований адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України. З огляду на зазначені обставини дисертація Нікуліної Антоніни Геннадіївни «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України» є актуальною і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою

«Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу норм Конституції України, міжнародних нормативно-правих актів, чинного законодавства України з досліджуваних питань, узагальнення практики організації досудового розслідування, узагальнення міжнародного досвіду правового регулювання діяльності органів досудового розслідування визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України. У результаті проведеного

дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Насамперед, особливої уваги заслуговує висновок дисертанта про те, що під адміністративною діяльністю органів досудового розслідування Національної поліції необхідно розуміти специфічну виконавчо-розпорядчу діяльність з охорони прав і свобод громадян, забезпечення громадської безпеки та порядку, розкриття та попередження злочинів, яка врегульована нормами адміністративного права (с. 67).

Важливим є висновок здобувача про те, що як орган досудового розслідування, Національна поліція виконує ряд завдань: забезпечує публічну безпеку та порядок; охороняє права і свободи людини, а також інтереси суспільства і держави; протидіє злочинності; проводить розслідування кримінальних проваджень в рамках, визначених законом; визначає об'єктивну істину у справі та зобов'язана забезпечувати правильне застосування закону; надає в межах, визначених законом, послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (с. 53).

Практичне значення мають встановлені дисертантом особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, а саме: 1) адміністративно-правовий статус досліджуваної категорії державної влади встановлюється адміністративно-правовими нормами права, обов'язками, юридичною відповідальністю та компетенцією; 2) регулює взаємовідносини суб'єктів між собою, встановлюючи принципи та характер взаємодії суб'єктів суспільних відносин; 3) встановлює місце кожного суб'єкта шляхом регулювання їх гарантій, прав та обов'язків, встановлює ступінь взаємодії між державою, суспільство та певною особою, забезпечуючи таким чином життєдіяльність соціального середовища в цілому; 4) характерні своєрідність організаційно-функціональної структури, сукупність певних елементів, наявність компетенції та юридичної відповідальності; 5) незалежність в своїй

діяльності; 6) чітка нормативна регламентація й обов'язковість; 7) адміністративно-правовий статус Національної поліції є стійким та забезпечує захист прав та свобод (с. 85).

Методологічно корисним є запропоноване здобувачем визначення компетенції як системи прав та обов'язків державного органу, які закріплені законодавчими актами та відповідають покладеним на цей орган функціям та завданням в певній сфері правовідносин (с. 92).

Обґрунтованим є висновок про те, що юридична відповідальність органів досудового розслідування характеризується наступними рисами: 1) виступає кримінальною, адміністративною, дисциплінарною чи цивільно-правовою відповідальністю залежно від наслідків вчинення правопорушення; 2) є підставою для притягнення відповідальної службової особи до відповідальності; 3) суб'єктом юридичної відповідальності виступає поліцейський, незалежно від посади; 4) юридична відповідальність поліцейського значно ширша за інших у зв'язку з широким колом питань, що підпадають під компетенцію органів досудового розслідування Національної поліції (с. 117).

Практичне значення мають запропоновані здобувачем основні напрямки можливого використання зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції в Україні, а саме: 1) спрощення порядку досудового й судового розслідування справ про протиправні дії, що визнаються нетяжкими (запровадження інституту кримінальних проступків, передача права здійснювати розслідування таких справ у повному обсязі дізнавачу) задля розвантаження суддів за рахунок спрощення порядку провадження та, зокрема, органів досудового розслідування, які наразі змушені розглядати всі без винятку справи про правопорушення, у т.ч. й кримінальні проступки (досвід Англії, Білорусі, Вірменії, Італії, Казахстану, Уельсу та ін.); 2) створення єдиного слідчого органу — інституту поліцейських детективів, у якому розслідування, збирання і фіксація доказів у процесуальних документах здійснюється однією особою від початку до

кінця кримінального провадження, яка несе відповідальність за якість проробленої роботи, зокрема, підготовку й спрямування обвинувального висновку до суду, тобто детективом (досвід ФБР в США, а також Німеччини, скандинавських країн, Казахстану, Білорусі); 3) забезпечення постійного контролю за рівномірним розподілом кількості розслідуваних злочинів на одного слідчого та, відповідно, якістю розслідування злочинів (досвід Німеччини); 4) активізація і розвиток сталої міжнародної співпраці в цій сфері правовідносин (тренінги, практичні семінари, спільні пілотні проекти, тощо) (с. 133-134).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Потребує додаткового обґрунтування висновку здобувача про те, що недоліком Закону України «Про Національну поліцію» є те, що в ньому не визначається адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування, не окреслено їх завдання та функції, обсяг повноважень, сфери компетенції, права, обов'язки, тощо (с. 68). Даний нормативно-правовий акт визначає загальні правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. Деталізація правових норм щодо кожного з її структурних підрозділів лише обтяжить вказаний закон.

2. Вказуючи на відсутність Положення про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції як недолік адміністративно-правового регулювання діяльності органів досудового розслідування (с. 68-69), здобувачеві варто було б вказати основні аспекти, які мають бути в ньому відображені.

3. Потребує додаткового обґрунтування висновку здобувача щодо віднесення до основних елементів структури правового статусу органів досудового розслідування правових норм щодо визначення статусу

(конституційні норми, норми поточного законодавства, міжнародні договори) (с. 85). Зазначені норми скоріш за все закріплюють та характеризують елементи такого статусу, а не є ними.

4. Досліджуючи компетенцію органів досудового розслідування Національної поліції України (с. 86-96), здобувачеві варто було б вказати, якими саме адміністративними повноваженнями наділяються посадові особи даних підрозділів.

5. Аналізуючи адміністративно-правові методи діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, здобувачеві, крім характеристики методів адміністративної діяльності поліції (с. 99-106), варто було б більш детально зупинитися на адміністративно-правових методах, які застосовуються в практичній діяльності саме органів досудового розслідування.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку. Вдалих і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Повнота висвітлення результатів дослідження.

Основні положення дисертації відображені в авторефераті, публікаціях у наукових виданнях, а також оприлюднені на науково-практичних

конференціях, що свідчить про ретельну роботу, проведену дисертантом в процесі наукового дослідження та його апробації.

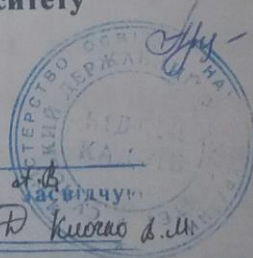
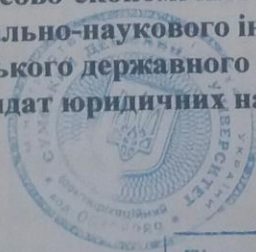
Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображує основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Вказане дозволяє зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права — удосконалення адміністративно-правового статусу слідчих підрозділів поліції. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор — Нікуліна Антоніна Геннадіївна — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
доцент кафедри адміністративного,
господарського права та
фінансово-економічної безпеки
навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
кандидат юридичних наук

А.В. Солонар

Підпис Солонар А.В.
Голова ВК Кисельов С.М.